

NIEUWSBRIEF 18 MEI 2011

Medeaanklagers

*David van Huiden, Paul Hellmann, Rob Fransman, Max Degen, Leon Vieyra, Marco de Groot, Jan Goedel
Rob Wurmis ✧, Rudie Cortissos, Mary Richheimer-Leijden van Amstel, Ellen van der Spiegel Cohen, Rudi Westerveld
Rob Cohen, Lotty Huffener-Veffter, Jules Schelvis, Louis van Velzen, Philip Jacobs*

© Foto: Michael Jacobs, februari 2011

Onze berichtgeving op de dag van de uitspraak in het proces Demjanjuk riep vragen op. De verdachte werd schuldig verklaard met een strafoplegging van vijf jaar, maar werd met onmiddellijke ingang in staat gesteld in vrijheid zijn hoger beroep af te wachten. Is dat rechtvaardig? Wat vinden de medeaanklagers daarvan? En de Stichting Sobibor?

Omdat wij hierover geen onduidelijkheid willen laten bestaan hebben wij deze Nieuwsbrief opgesteld om de uitspraak en de gevolgen daarvan toe te lichten.

Wij informeren u hierin over:

- het vonnis
- de betekenis van dit vonnis
- de mening van enkele medeaanklagers
 - de mening van de Stichting Sobibor
- de verklaring van professor dr. Cornelius Nestler
 - de laatste ontwikkelingen

VONNIS IN ZAAK DEMJANJUK

Op donderdag 12 mei, om 13.00 uur, heeft de rechtbank te München bij monde van voorzittende rechter Alt vijf jaar straf opgelegd aan John (Iwan) Demjanjuk voor zijn betrokkenheid bij de moord op 28.060 Joden in vernietigingskamp Sobibor. De advocaat van Demjanjuk heeft tegen de uitspraak beroep aangetekend. Mede om die reden werd Demjanjuk met onmiddellijke ingang in staat gesteld in vrijheid het hoger beroep af te wachten. Zijn hoge leeftijd (91) en het feit dat hij niet kan reizen speelden bij deze beslissing een rol.

De uitspraak door rechter Alt was aangrijpend. Hij rondde net zo indrukwekkend af als hij op 30 november 2009 de zaak opende. Zoals toen noemde hij alle vijftien transporten vanuit Westerbork naar

Philip Jacobs

“Straf verdient hij, en dan is misschien vijf jaar niet zo gek. Maar als je vraagt is dat passend voor de dood van mijn ouders? Nee natuurlijk niet.”

Sobibor uit de tijd dat Demjanjuk daar was en alle familieleden van de met name genoemde medeaanklagers. En zoals toen verhaalde Alt over Sobibor en de gevolgen van Sobibor (Jules Schelvis en zijn boek werden ook in deze uitspraak genoemd). De zaal was doodstil. Na afloop reageerde de Nederlandse advocaat Manuel Bloch, lid van het team van medeaanklager-advocaten: “Dit was geen vonnis, dit was een requiem.”

Jules Schelvis zei na afloop: “De rechtbank heeft altijd gelijk. We hebben gewonnen en we hebben verloren, maar we hebben

meer verloren dan gewonnen. Vooral verloren hebben de Joden, niet alleen uit Nederland maar uit heel Europa, die naar Sobibor getransporteerd zijn en daar ver-

Mary Richheimer-Leijden van Amstel

“Ik voelde opluchting bij de schuldigverklaring. Wij konden zijn reactie niet zien, want hij zat in een rolstoel met zijn rug naar ons toe, maar ik dacht: nou gebeurt het. Hij heeft nooit enige emotie laten zien en dat vind ik onmenselijk. Ik vind het wel pijnlijk dat hij vrij is tot het hoger beroep. Toch is het voor mij nu afgesloten, hij is schuldig bevonden en daar laat ik het bij.”

moord. Dat kan nooit meer goedgeemaakt worden.”

De uitspraak vond plaats onder grote belangstelling van de pers. Ook twaalf Nederlandse medeaanklagers waren aanwezig bij de uitspraak.

Het hoger beroep zal naar alle waarschijnlijkheid pas kunnen plaatsvinden na een onderzoeksperiode van 0,5 tot 1,5 jaar.

BETEKENIS VONNIS EN TIJDELIJKE VRIJLATING

De door rechter Alt uitgesproken beslissing getuigt van humaniteit, rechtvaardigheid en moed. Duidelijk is gemaakt dat geen misdaad tegen de menselijkheid verjaart en dat leugens noch het verstrijken van de tijd en het sterven van ooggetuigen het streven naar gerechtigheid kunnen verhinderen.

Dit vonnis kan gezien worden als een statement dat Duitsland de periode achter zich heeft gelaten waarin de schuldigen,

ook de grote, ongemoeid werden gelaten. Met dit vonnis worden de principes van de

Rob Cohen

“De rechtbank zegt dat dit een humane ingreep is en dat is het in feite ook, maar hij heeft er geen recht op. Hij heeft er geen recht op, de man moet zijn straf krijgen.”

democratische rechtsstaat waargemaakt. Daarop is de vervroegde vrijlating van gedetineerden met goed gedrag immers altijd gebaseerd, met in acht neming van bepaalde regels. In het geval van Demjanjuk was het kader waarbinnen de straf opgelegd kon worden: tenminste drie en ten hoogste vijftien jaar vrijheidsbeneming.

In zijn overwegingen heeft de rechtbank meegewogen dat Demjanjuk 91 jaar is en

een zwakke gezondheid heeft. Bovendien is hij stateloos. Vluchtgevaar zou dus niet bestaan.

De voorbereidingen van het hoger beroep duren lang. Op dit moment heeft de veroordeelde 24 maanden van de hem opgelegde straf van vijf jaren uitgezeten. Bij

Vera de Jong-Simons

“Ik ben opgelucht dat hij schuldig verklaard is. Hoe lang zijn straf is maakt mij eigenlijk niet uit. Hij kijkt ons niet aan. Wij kijken naar hem, maar hij durft ons niet aan te kijken.”

goed gedrag zou hij na 2/3 van zijn vijf jaar te hebben uitgezeten in vrijheid gesteld moeten worden.

Door het oordeel dat Demjanjuk niet vluchtgevaarlijk zou zijn moest de rech-

STICHTING SOBIBOR

De Stichting Sobibor werd in 2008 benaderd met de vraag of wij mensen konden die medeaanklager zouden kunnen zijn in een mogelijk proces tegen Iwan Demjanjuk. Toen zijn uitlevering door de Verenigde Staten aan Duitsland een feit was hebben wij deze mensen benaderd. Ook via andere initiatieven kwamen er medeaanclagers bij. Uiteindelijk ontstond een groep van 23 Nederlandse medeaanclagers, die door Stichting Sobibor in samenwerking met Joods Maatschappelijk Werk zijn begeleid. Wij naderen nu het einde van dit traject en zijn dankbaar dat wij kunnen vaststellen dat de rechtszaak geen ander doel heeft gehad dan de waarheid aan het licht te

brenge, wat zoveel jaren na het misdrijf – en niet in de laatste plaats door het zwijgen van de verdachte – extreem moeilijk was. Doordat Demjanjuk behandeld is zoals een verdachte door de rechtbank behandeld hoort te worden menen wij dat op een waardige manier recht is gedaan aan de nagedachtenis van de slachtoffers van Sobibor, zeker die, voor wie de medeaanclagers in deze zaak opkwamen.

Belangrijk is ook dat er door deze rechtszaak wereldwijde aandacht is gekomen voor het tot nog toe bij velen onbekende vernietigingskamp Sobibor, waar naast vele andere Europese nationaliteiten, een derde van de Nederlandse Joden is vermoord.

ter hem met directe ingang in voorlopige vrijheid te stellen omdat men anders in strijd zou handelen niet alleen met de

Jan Goedel

“Ik heb in mijn pleidooi gerechtigheid gevraagd aan de rechtbank en het belangrijkste is nu dat hij veroordeeld is. Wat er verder met hem gebeurt is mij een rotzorg, al klinkt dat hard. Ik voel nu rust, het lijkt of er een last van mij is afgevallen.”

Duitse grondwet en de jurisprudentie van het Duitse Constitutionele Hof, maar ook met die van het Europese Hof van de Mensenrechten in Straatsburg (EHCR). Mocht het Bundesgerichtshof in Karlsruhe, waar het hoger beroep t.z.t. dient, het vonnis bevestigen of een langere straf opleggen, dan zal eventueel resterende tijd, dus minimaal nog 16 maanden, alsnog moeten worden uitgezeten.

Het is echter geen vraag welke straf met recht passend zou zijn voor iemand die veroordeeld is wegens medeplichtigheid bij het doden van 28.060 mensen, van wie 27.900 uit Nederland. Iedere straf is immers symbolisch ten opzichte van zo'n bewezen verklaard misdrijf.

De laatste ontwikkelingen

Inmiddels is onduidelijkheid ontstaan over de verblijfplaats van de veroordeelde Demjanjuk, waarmee de veronderstelling dat er geen vluchtgevaar zou bestaan op losse schroeven komt te staan. Om die reden heeft de Officier van Justitie, dr. Lutz een motie ingediend om de voorlopige opheffing van de hechtenis met directe ingang teniet te doen.

Er kunnen zich de komende tijd meer ontwikkelingen voordoen. Wij zullen u hierover via onze website op de hoogte houden: www.stichtingsobibor.nl en www.stichtingsobibor.nl/press

Statement of Prof. Dr. Cornelius Nestler, lawyer for 12 of the victims and co-plaintiffs in the trial against Demjanjuk (May 14, 2011)

John Demjanjuk's conviction in Munich is a milestone in the history of persecution of Nazi criminals. It serves notice on all human rights violators that the passage of time will neither erase the world's memory of their terrible crimes nor end its commitment to holding them to account (accountable). My clients, who participated in the trial as co-plaintiffs since they were victims of John Demjanjuk's crimes, are thankful to the court for the verdict and for the thoughtful way the court treated them for nearly two years. Their respect for the court's verdict includes respect for the court's decision to release Demjanjuk until his appeals are decided and the guilty verdict is upheld. Under the rule of law, the court applied the presumption of innocence to Demjanjuk in the same way as it would to any other similarly sentenced defendant in Germany.

Stichting Sobibor • Herinneren door informatie en educatie
Rietlandpark 229, 1019 DV Amsterdam

info@stichtingsobibor.nl

www.stichtingsobibor.nl

maror

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport